

De illusie van IQ meten

Door Werner van de Vrede

IQ-tests lijken niet weg te denken uit onze maatschappij. In de zorg, het onderwijs, het bedrijfsleven: een IQ-score kan bepalend zijn voor iemands toekomst. Onder zowel leken als professionals leeft nog steeds het idee dat dit soort testen een objectieve maatstaf voor iemands intelligentie zijn. Een meetbare grootte, uitgedrukt in een getal dat iemands amper veranderbare intellectuele potentie weergeeft. Martine Delfos laat ons in *Het IQ en de intelligentie* zien hoe groot dit misverstand is en waar het vandaan komt. De oorspronkelijke intelligentietest, waar alle andere tests op gebaseerd zijn, had een hele andere pretentie. Alfred Binet, grondlegger van de intelligentietest, wilde met zijn test de zwakke plekken van leerlingen blootleggen zodat zij op die fronten extra aandacht konden krijgen. Binet benadrukte ook dat de test slechts een momentopname was en geen algemene intelligentie, maar alleen specifieke vaardigheden kon meten. Na Binets dood in 1911 werd zijn test uitgebreid en compleet anders ingezet dan hij bedoeld had. In plaats van een middel voor individuele diagnostiek werd het een middel om de intellectuele vaardigheden van mensen te vergelijken. Het

'intelligentiequotiënt' werd geboren: een cijfer dat aangeeft hoe iemands intelligentie zich verhoudt tot die van anderen van dezelfde leeftijd. De test moest zo objectief mogelijk worden afgenomen en statistici voeren wel bij het optimaliseren van de test- en toetstheorie. Dit alles gaf de IQ-test een wetenschappelijke status die deze in feite niet toekomt. Er zijn zoveel factoren van invloed op het wel of niet goed maken van een dergelijke test dat de uitslag weinig zegt over iemands daadwerkelijke capaciteiten. Alhoewel Delfos soms door haar schrijfstijl wat warrig overkomt en het geheel een beetje aan de oppervlakte lijkt te blijven hangen, weet zij haar punt overtuigend te maken. Het boek is een soort geschiedenisles en dat concept werkt prima om meer inzicht te krijgen. Aan de hand van de psycholoog/pedagoog Vygotski hint ze ook naar een alternatieve manier van testen waarbij de oorspronkelijke bedoeling van Binet wordt teruggepakt en er getest wordt om iemand te helpen groeien in plaats van die alleen maar te classificeren. Wie dit

boekje leest, zal nooit meer hetzelfde naar IQ-tests kijken. Dit alleen al maakt het een aanrader voor elke sociale professional!

Delfos, M.F., (2020)

Het IQ en de intelligentie - De illusie van meten

Uitgeverij SWP (pp. 144, €19,95)

Praktijkboek Hoogbegaafdheid

Door Werner van de Vrede

Bij het woord 'hoogbegaafdheid' wordt vaak gedacht aan uiterst succesvolle mensen die alles aan komt waaieren. De praktijk is echter anders. Hoogbegaafde mensen zijn oververtegenwoordigd in de psychiatrie. Zij hebben vaker dan niet-hoogbegaafden psychosociale problemen en zijn niet per se succesvoller in hun opleiding of werk. In de ggz is hoogbegaafdheid echter amper een thema, wat veel misdiagnoses en vastgelopen behandelingen tot gevolg heeft. Zowel therapeuten als cliënten hebben de neiging te vermijden, bestrijden of belijden als het over dit thema gaat. Al deze benaderingswijzen zijn contraproductief. In *Praktijkboek hoogbegaafdheid in psychotherapie* gaat Adriaan Sprey aan de hand van functieanalyse en holistische theorie in op de vraag wat hoogbegaafdheid wel en niet is, welke problematieken hiermee samenhangen en hoe men de therapeutische relatie met een hoogbegaafd persoon het beste vorm kan geven. Hoogbegaafdheid is in ieder geval meer dan alleen een IQ-cijfertje. Een IQ hoger dan 130 is weliswaar het vertrekpunt maar daarnaast moet er sprake zijn van minimaal vijf van de volgende kenmerken: perfectionistisch, autonoom handelend, autonoom denkend, snel en creatief oplossingen scheppend, nieuwsgierig met breed of ongewoon interessepatroon, asynchrone ontwikkeling, idealistisch, snel complex en

divergent denkend en intens voelend/hoogsensitief. Met name het laatste komt veel voor. Waar twintig procent van de bevolking als hooggevoelig gekenschetst kan worden, ligt dit bij hoogbegaafden op 87 procent. Hoogbegaafdheid is geen stoornis, maar kan wel bevattelijker maken voor psychisch lijden. De hulpverlening doet er goed aan dit te onderkennen en op de juiste wijze hulp te bieden. Dit boek is niet meeslepend geschreven, maar geeft veel belangrijke informatie waar elke (socio)therapeut kennis van zou moeten nemen.

Sprey, A. (2020)

Praktijkboek hoogbegaafdheid in psychotherapie - Persoonlijkheid, diagnostiek, psychotherapie en therapeutische relatie

Houten: Bohn Stafleu van Loghum (pp.147, €26,95)

